

© PATRICK DIELEMAN

NEERSLAG HYPOTHEKEERT DE OPBRENGST

Gemiddeld viel er in mei en juni 70% meer neerslag dan normaal. Plaatselijk zorgden buien voor nog extremere situaties. Het tweede agrometeorologisch bericht van dit jaar objectificeert de situatie en bekijkt de mogelijke gevolgen voor de oogst. – Naar: VITO

Sinds 1 mei schommelen de temperaturen rond het gemiddelde. In het noorden van het land bedraagt het verschil +1 tot +1,5 °C, in het zuiden is de afwijking iets kleiner (minder dan +1 °C).

De gemeten neerslaghoeveelheid daarentegen week in de periode van 1 mei tot 20 juni sterk af van het gemiddelde voor deze periode. Juni was een uitzonderlijk natte maand. In mei en juni werd een uitzonderlijk hoog aantal onweersdagen genoteerd (32 dagen in totaal). Talrijke velden werden getroffen door overstromingen, modderstromen, hevige wind en hagel. Naast de directe schade die het noodweer veroorzaakte, zijn veel percelen onberijdbaar waardoor geplande werkzaamheden moeten worden uitgesteld. Het natte weer is bovendien erg bevorderlijk voor de ontwikkeling van ziekten, en in het bijzonder schimmelsiekten. Het lijkt geen twijfel dat dit alles een negatieve impact zal hebben op de productie van de landbouwgewassen. Uit figuur 1 blijkt dat 30 mei duidelijk de natste dag was in België. In Roeselare

werd die dag maar liefst 93,5 mm neerslag gemeten. De totale neerslaghoeveelheid van 1 mei tot en met 20 juni 2016 lag 70% hoger dan de normale waarde voor deze periode (198 mm ten opzichte van 116 mm normaal). De meeste regen viel in de Kempen, het oosten en het uiterste zuiden van het land (figuur 2). Aan de kust bedroeg het neerslagtotaal 80 mm, in de Hoge Ardennen was dit 300 mm.

Observaties vanuit de ruimte

Begin maart lag de vegetatie-index (fAPAR) afgeleid uit de Proba-V-satellietbeelden dankzij de zachte winter ruimschoots boven het gemiddelde. Zoals vermeld in het vorige bulletin (zie *Management&Techniek* 10 van 27 mei) werd het verschil in maart en april gaandeweg kleiner. Deze tendens zette zich voort in mei en juni. Eind juni scoort de vegetatie-index op de meeste plaatsen rond het gemiddelde (groene zones in figuur 3) of zelfs licht onder het gemiddelde (oranje zone). De schade ten gevolge van de hevige regens en onweers-

buien in mei en juni is op deze schaal (pixelgrootte van 1 km) en op het moment van de analyse (21 juni) niet duidelijk zichtbaar. Mogelijk zakt de vegetatie-index in de komende weken wel nog verder weg.

Toestand van de gewassen

Wintergranen De voorsprong die de wintergranen vertoonden dankzij de zachte winter was na enkele koudere periodes in maart en april volledig verdwenen. Volgens Cadco en CRA-W volgde de wintertarwe eind juni de normale groeicurve op de meeste percelen. Plaatselijk veroorzaakten onweer en hevige regens echter ernstige schade aan de graangewassen. Ook de hagelbuien van 27 mei leidden tot vernieling. De wintergerst blijft nog erg vochtig. Een droge periode van 3 tot 4 dagen die gepaard gaat met een noordenwind is noodzakelijk voor het slagen van de oogst. Hier en daar treedt steriliteit op bij de granen als gevolg van het gebrek aan zonneschijn en de lage temperaturen half mei. De over-

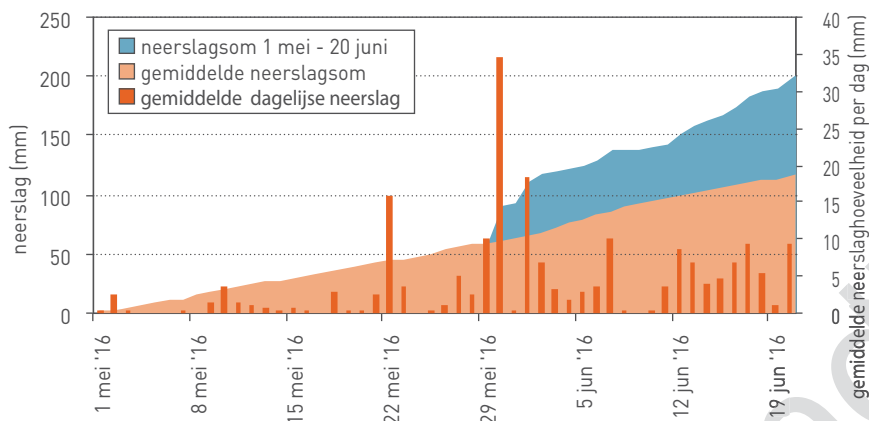
vloedige regens zorgden er anderzijds wel voor dat er minder galmuggen en bladluizen voorkomen dan gewoonlijk. Veel percelen zijn echter getekend door het dwergvergelingsvirus. Hier en daar komt ook wat bruine roest voor. Het natte weer rond de bloeiperiode was bovendien ideaal voor de ontwikkeling van aarfusarium.

Suikerbieten Volgens het Bieteninstituut (KBIVB) is het natte weer van de voorbije weken ook erg nadelig voor de ontwikkeling van de suikerbieten. Het loof is verkleurd, de wortels zijn onregelmatig van grootte, pseudomonas en wortelziekten duiken op. Met de terugkeer van droog weer zal de groei hopelijk snel hervatten en zouden de tekorten moeten verdwijnen, althans op percelen met een goede bodemstructuur waar het wortelgestel van de bieten zich snel kan ontwikkelen. In de laat gezaaide percelen, waar een doorgang nog steeds mogelijk is, zou schoffelen een gunstig effect kunnen hebben. De verluchting van de bodem zou de mineralisatie en de ontwikkeling van het wortelgestel moeten bevorderen.

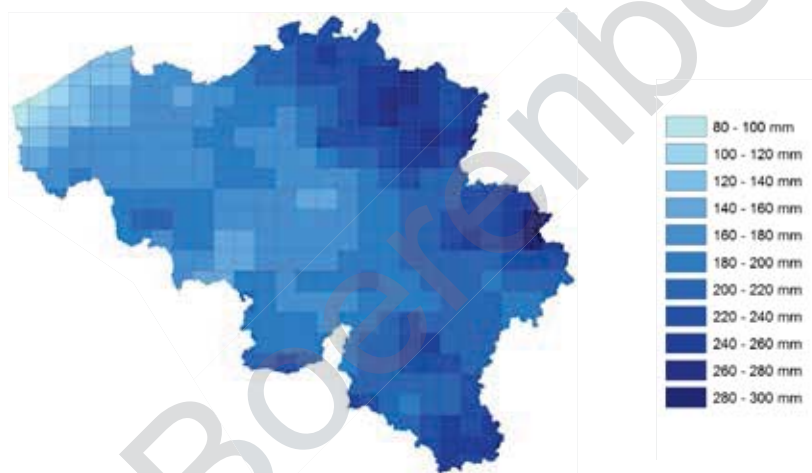
Aardappelen Ook in de aardappelen zorgde de overvloedige regen van de voorbije weken voor heel wat schade. Volgens Fiwap zijn op zijn minst 2 tot 3% van de aardappelpercelen in Wallonië vernield door wateroverlast of modderstromen. In Vlaanderen ligt het percentage wellicht nog hoger, vermoedt Inagro. De schade kan sterk variëren op percelen

Eind juni scoorde de vegetatie-index op de meeste plaatsen rond of licht onder het gemiddelde.

die dicht bij elkaar liggen. Vooral bij de nieuwe variëteiten (niet bij Bintje) is de opkomst problematisch. Fiwap meldt opkomstpercentages van 30 tot maximum 90%. Ook het sluiten van het gewas verloopt erg variabel. Het is net tijdens de langste dagen van het jaar dat een volledige grondbedekking (maximale lichtinterceptie) de meest ideale situatie is voor een goede opbrengst, verduidelijkt Inagro. Een perceel met minder loof (geen gesloten bladerdek) is daarbij ook gevoeliger voor de vorming van doorwas doordat de bodem sneller kan opwarmen bij warm en droog weer. Door de natte groeiomstandigheden komen er trouwens al planten van slechts 30 cm hoog in bloei, terwijl de rijen nog niet gesloten zijn. Op

Figuur 1 Gemiddelde dagelijkse neerslaghoeveelheid en neerslagsom van 1 mei tot en met 20 juni 2016 en gemiddelde waarde - Bron: KMI & ULg

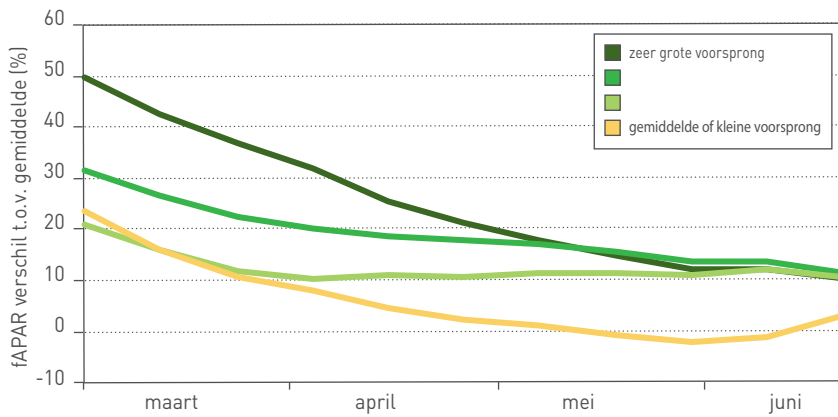

Figuur 2 Neerslagsom (in mm) van 1 mei tot en met 20 juni 2016 - Bron: KMI & ULg

bijna alle percelen komt phytophthora voor in meer of mindere mate. Het wortelgestel is ook minder goed ontwikkeld waardoor het risico op schade en opbrengstvermindering bij een eventuele droogte toeneemt. Ten slotte zal het op de overstromde velden ook opletten zijn voor rotting bij de oogst, zelfs als het de rest van het seizoen droog zou blijven.

Maïs De vele regen laat ook duidelijk zijn sporen achter op de maïs. Over Vlaanderen bekeken lijkt de Kempen het zwaarst getroffen. Het KMI-weerstation op de Hooibeekehoeve liet van januari tot circa 20 juni al een totale neerslaghoeveelheid optekenen van 600 l/m². Hiervan is 200 l gevallen in mei en juni, dus in de periode van zaaien, opkomst en jeugdontwikkeling. Percelen staan er doorgaans zeer wisselvallig bij. Op sommige delen van het perceel ontwikkelt het gewas vrij goed en hebben de planten nog een groene kleur. Op andere delen staat de maïs klein en geel. Nog andere delen zijn verzopen en volledig verloren. Hier en daar zijn hele percelen zelfs nog niet ingezaaid. Door de vele regen is de grond

volledig verzadigd. Als er zelfs maar een kleine hoeveelheid neerslag valt, dan infiltreert deze moeilijk en blijft het water staan op het veld. Men kan ervan uitgaan dat er ook veel nutriënten zijn uitgespoeld. De planten hebben nauwelijks wortels. De vraag stelt zich wat er gaat gebeuren wanneer er toch een periode van hoge temperaturen zou komen. Planten verdampen dan immers meer en door de beperkte wortelontwikkeling kan de plant onvoldoende vocht opnemen om aan de extra vraag te voldoen. Zo kan een (gewenste) weersomslag toch nog een niet-gewenst effect hebben. Het CIPF meldt dat in Wallonië de zaai van de maïs over 2 periodes verspreid was: van 18 tot 23 april en van 6 tot 20 mei. De groei van de jonge planten werd echter gehinderd door de relatief koude temperaturen en vooral door de overvloedige regens. Die zorgden ervoor dat de wortels verstikten, waardoor de bladeren geel verkleurden. De verst gevorderde maïs bevindt zich momenteel in het elfde- tot twaalfdebladstadium. In de Ardennen vertoont de maïs slechts 7 à 8 bladeren.

Figuur 3 Classificatie van de verschillen van de vegetatie-index (fAPAR) ten opzichte van het gemiddelde (2003-2015) in 4 klassen en evolutie van de verschillen per klasse van 1 maart tot en met 20 juni 2016 (relatief verschil ten opzichte van het gemiddelde). De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt - Bron: VITO

Globaal gezien vertoont het gewas een achterstand van zowat een week. Of een perceel al dan niet schade heeft opgelopen ten gevolge van de overvloedige regenval hangt volgens het CRA-W ook af

van de drainagecapaciteit van het perceel. Vaak ging de maïs liggen na de buien, maar richtte het gewas zich nadien weer op. Slechts op zo'n 5% van de proefpercelen bleef de maïs definitief liggen.

Oogstvoorspelling

Tabel 1 toont de oogstvoorspellingen voor wintertarwe- en gerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen (Bintje) voor de verschillende landbouwstrekken. De opbrengstvoorspellingen zijn momenteel nog vrij gunstig en schommelen voor de meeste gewassen rond het vijfjarig gemiddelde. Daarbij moet echter wel vermeld worden dat de modellen slechts in beperkte mate rekening houden met extreme weersomstandigheden. Op percelen die getroffen werden door hagel of modderstromen of op percelen die lange tijd onder water stonden, zal de verwachte opbrengst een stuk lager liggen. ■

Dit artikel is gebaseerd op de agrometeorologische berichten van VITO en bespreekt de situatie tot 20 juni.

WAT MOET JE DOEN ALS JE SCHADE HEBT?

Als je zwaar getroffen bent door noodweer, is het belangrijk om snel zo veel mogelijk bewijzen te verzamelen. Op die manier kan je de geleden schade zo goed mogelijk aantonen. Zodra het noodweer als algemene ramp of als landbouw-ramp erkend wordt, kan je dan je aanvraag voor schadevergoeding indienen bij het Vlaams Rampenfonds. Komt die erkenning er niet, kan het bewijsmateriaal in ieder geval dienen om waar mogelijk je verzekering aan te spreken en je verliezen fiscaal in rekening te brengen.

Op www.boerenbond.be/noodweer vind je niet alleen alle nuttige informatie gebundeld, maar ook een model van de brief die je naar de gemeente stuurt om de schattingscommissie te laten samenroepen.

Tabel 1 Opbrengstvoorspellingen (100kg/ha) per landbouwstreek voor wintertarwe, wintergerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen (Bintje) en vergelijking met de gemiddelde opbrengst voor de jaren 2011-2015 volgens de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) - Bron: CRA-W

Landbouwstreek	Wintertarwe			Wintergerst			Voedermaïs			Suikerbieten			Aardappelen (Bintje)		
	2011-2015 (NIS)	2016 (voorspeld)	Vershil (%)	2011-2015 (NIS)	2016 (voorspeld)	Vershil (%)	2011-2015 (NIS)	2016 (voorspeld)	Vershil (%)	2011-2015 (NIS)	2016 (voorspeld)	Vershil (%)	2011-2015 (NIS)	2016 (voorspeld)	Vershil (%)
Duinen & Polders	91,2	92,5	1,4	90,7	96,8	6,7	435,9	427,9	-1,8	787,2	846,7	7,6	455,8	462,0	1,4
Zandstreek	83,9	83,9	0,0	76,7	78,9	2,9	450,5	445,8	-1,0	749,7	796,6	6,3	490,6	493,0	0,5
Kempen	77,8	73,9	-5,0	65,7	66,0	0,5	442,2	447,0	1,1	737,8	790,6	7,2	481,8	498,5	3,5
Zandleemstreek	90,8	91,2	0,4	85,7	89,5	4,4	487,3	454,6	-6,7	824,4	882,1	7,0	504,4	502,5	-0,4
Leemstreek	93,3	93,5	0,2	90,3	92,9	2,9	460,6	462,1	0,3	858,2	925,4	7,8	487,5	490,7	0,7
Henegouwse Kempen	90,5	91,1	0,7	85,5	89,0	4,1	457,2	451,9	-1,2	836,8	895,0	7,0	484,2	497,3	2,7
Condroz	86,3	85,7	-0,7	83,9	85,1	1,4	474,7	455,5	-4,0	807,2	848,1	5,1	468,4	467,8	-0,1
Weidestreek (Luik)	91,7	91,9	0,2	86,7	89,7	3,5	453,1	431,8	-4,7	872,0	933,7	7,1	498,5	473,8	-5,0
Weidestreek (Venen)	72,9	71,2	-2,3	76,1	78,8	3,5	429,6	411,5	-4,2	644,4	598,0	-7,2	499,5	529,0	5,9
Famenne	78,4	76,5	-2,4	74,7	75,5	1,1	454,0	437,9	-3,5	768,9	807,2	5,0	439,3	507,7	15,6
Ardennen	71,2	71,5	0,4	67,5	66,4	-1,6	439,8	428,5	-2,6	753,5	800,6	6,3	281,8	207,7	-26,3
Jurastreek	67,8	68,5	1,0	55,9	57,6	3,0	386,7	381,9	-1,2	-	-	-	247,9	281,1	13,4
Hoge Ardennen	64,9	69,1	6,5	61,0	57,0	-6,6	324,0	317,9	-1,9	-	-	-	260,5	115,5	-55,7